

Heljda

Varaždin, grad anđela, baroka i keramike

Varaždinska keramičarka Snježana Pokos Vujec prvi put samostalno izlaže u rodnom gradu u kojem živi i radi

Piše: **JADRANKA DIZDAR**

U Galeriji Zlati Ajngel u petak, 21. veljače, otvorena je izložba Snježane Pokos Vujec (Varaždin, 1965.) pod nazivom "Asimetrije". U postavu u 24 rada nastala u zadnjih šest godina. Oni su vrlo reprezentativni za ilustraciju svih 20 godina keramičarskog djelovanja autorice, poručuju organizatori.

Diplomirala je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu 1990, a keramikom se počinje baviti 2003. u Studiju za keramiku poznate varaždinske keramičarke Blaženke Šoić Štebih, predsjednice Hrvatskog keramičarskog udruženja, skraćeno Kerameikon. Zahvaljujući ovoj specijaliziranoj asocijaciji, Varaždin je grad koji okuplja istaknute keramičare iz 10 zemalja, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, te promovira the-best-of iz cijelog svijeta u jednoj od najtradicionalnijih umjetničkih disciplina.

Pokos Vujec nastavlja učiti i usavršavati se na tečajevima i majstorskim radionicama poznatih keramičara, navodi se u biografiji, sudjeluje na međunarodnim simpozijima i boravi u sklopu programa umjetničkih rezidencija u Hrvatskoj, Kini, Latviji i Tunisu. U svojem varaždinskom ateljeu održava keramičarske radionice i organizira projekte pod nazivom "Ceramica populi" s ciljem popularizacije medija keramike. U sklopu "Ceramica populi" organizirano je do sada šest izložbi polaznika i gostujućih umjetnika. Od 2021. predstavljena je na digitalnoj platformi Homo Faber posvećene majstorima umjetničkog obrta iz različitih dijelova svijeta u okviru projekta švicarske Fondacije "Michelangelo".

Godine 2018. s grupom keramičara i biologa sudjeluje u umjetničko-ekološko-znanstvenom projektu Mare Modul. Rezultati projekta, keramoskulpture velikih dimenzija predstavljene su na izložbama u Zagrebu, Rijeci i Kraljevici, a potom postavljene u podmorje Kraljevice. U sklopu godišnjih izložbi Tjedna primijenjenih umjetnosti u Varaždinu od 2017. do 2019. izrađuje tzv. vatrene skulpture s Danijelom Pićuljan, Lidijom Boševski i južnokorejskom umjetnicom Nam Sook Chang.

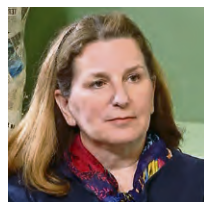
Snježana Pokos Vujec je potpredsjednica Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (ULUPUH) i predsjednica Sekcije za keramiku, porculan i staklo ULUPUH-a. Radovi joj se nalaze u Muzeju za umjetnost i obrt Zagreb, Muzeju porculana u Rigi (Latvija), Flicam, Fuping (Kina). Zbirci minijature umjetnosti Rijeka, Muzeju Cidi Kacem u Tunisu i dr. "Keramičarski svijet Snježane Pokos Vujec otvara se na ovoj izložbi u svoj svojoj raznovrsnosti, bogatstvu, punini, veličini. Teme kojima se bavi istodobno su intimne i univerzalne, a u kombinaciji s formama kojima se izražavaju one pozivaju gledatelje na uzbudljivo putovanje - u rasponu od razigranih i duhovitih djela do onih koji zazivaju duboke refleksije. Takvim pristupom autorica ne samo da stvara izvršne radove nego i pokreće značajne dijaloge, ostavljajući neizbrisivi trag i na svoju publiku i na samu umjetnost keramike", piše u katalogu izložbe Marina Bagarić.

noštoprije porio ko izgradnje novih džamija u zemljama poput Slovenije, Austrije, Njemačke, Italije i SAD-a imaju zajedničko jeste stav da je prihvatljivo graditi novu džamiju sve dotle dok ona ne liči na džamiju", ovim je riječima profesora MIT-a, umjetnica i historičarka arhitekture rođena u Sarajevu, dr. Azra Akšamija prije petnaestak godina otvoreno definirala stanje oko jedne važne teme savremene evropske arhitekture (Akšamija, ArteEast, 2009). Izgradnja savremenih islamskih, vjersko-kulturnih centara jedna je od najizazovnijih arhitektonskih tema u Zapadnoj Evropi posljednjih nekoliko desetljeća jer otvara pitanje "vidljivosti" muslimana u javnom prostoru Evrope. Pojedine forme, poput kupole i minareta,

centra u Ljubljani. Ovaj je centar ubrzo po pokretanju projekta ocijenjen kao najznačajniji evropski arhitektonski konkurs u 2011. godini, a nakon svoje realizacije osvojio je i nekoliko prestižnih arhitektonskih nagrada, između ostalih Plečnikove nagrade, 2020. i Building of the Year 2021, ArchDaily. Bio je to također jedan od prvih cjelovitih, ekološko-pametnih projekata na prostoru Slovenije.

Okolnostima i izazovima izgradnje ovog najvažnijeg centra vjerskog, duhovnog, kulturnog i društvenog života muslimana u Republici Sloveniji posvećena je nedavno objavljena, lijepo dizajnirana i raskošno ilustrirana trojezična (slovenski/bosanski/engleski jezik) monografija, u izdanju Kulturno-obrazovnog zavoda Averroes Ljubljana, pod naslovom: "Islamska zajednica u Sloveniji: Ljubljanska džamija"

Arhitektura savremena kao mjesto susreta

Uz monografiju prof. dr. Nedžada Grabusa "Islamska zajednica u Sloveniji: Ljubljanska džamija i objekti", Kulturno-obrazovni zavod Averroes

Piše: **AIDA ABADŽIĆ-HODŽIĆ**

kao prepoznatljivi oblikovni elementi u arhitekturi džamija, dobivaju snagu brzih simboličkih markera.

Neriješeni izazovi

Upravo u vrijeme kada je profesorica Akšamija nizom projekata, izložbi i predavanja provokativno otvarala pitanje o ulozi i mogućnostima arhitekture i umjetnosti u integraciji otuđenih muslimanskih zajednica na Zapadu i boljem međukulturnom razumijevanju, u jednoj od država koje je spomenula - u Sloveniji - intenzivno se radilo na prikupljanju sredstava za izgradnju prvog, savremenog Muslimanskog kulturnog

mija, sakralni i vakufski objekti" (Nedžad Grabus, 2024). Ova je monografija, kako to i sam naslov otkriva, mnogo više od samo monografije pojedinačnog objekta: ona je vrijedan dokument o historiji Islamske zajednice u Republici Sloveniji, o razvijanju infrastrukture vjerskih, stambenih i kulturno-obrazovnih objekata Islamske zajednice širom Slovenije, ali i o projektivnoj viziji Zajednice u narednom periodu.

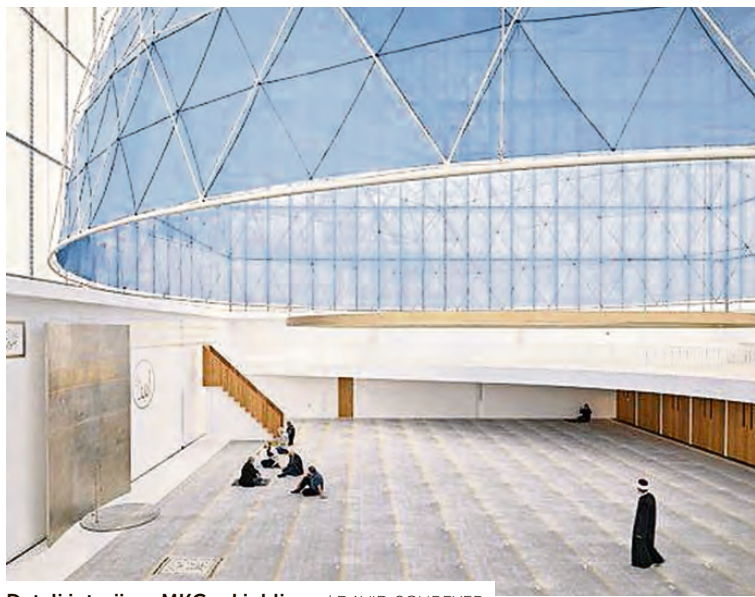
Monografija je objavljena povodom tridesete godišnjice samostalnog djelovanja Mešihata Islamske zajednice u Republici Sloveniji i na 134 stranice u njoj se dokumentiraju i u širi društveno-historijski i kulturološki okvir kontekstualiziraju aktivnosti Islamske zajednice u Sloveniji ka široj socijalnoj integriranosti unutar slovenske kulturne baštine i pluralnog društva. U tom kontekstu, monografija je istovremeno i dokument o dinamici transformacije Islamske zajednice i slovenskog društva na prijelazu 20. u 21. stoljeće, a o čemu u uvodnim studijama Zajedničko naslijeđe i Islamska zajednica u Sloveniji piše nekadašnji muftija u Republici Sloveniji, prof. dr. Nedžad Grabus, ističući glavne teme o islamu u javnom diskursu u Sloveniji od osamdesetih godina 20. stoljeća kao i neriješene izazove sa kojima se Islamska zajednica još uvijek suočava (pitanja udruženja građana koji razvijaju vjerske projekte; radikalizacije i islamofobičnih elemenata; angažmana imama u zavodima zatvorenog tipa; sistemskog uređenja pitanja grobalja; obrezivanja itd.).

Središnji dio monografije s pravom je, s obzirom na značaj i ulogu Muslimanskog kulturnog centra u Ljubljani, posvećen upravo ovom projektu koji je "kruna muslimanske prepoznatljivosti u Sloveniji" (Grabus, 2024, 6). Obilje kvalitetnih fotografskih priloga dokumentira i brojne mesdžide, vakufske kuće i stanove, kulturno-obrazovne centre i zemljišta u osamnaest gradova širom Slovenije

Obilje kvalitetnih fotografskih priloga dokumentira i brojne mesdžide, vakufske kuće i stanove, kulturno-obrazovne centre i zemljišta u osamnaest gradova širom Slovenije

Pogled iz vrta / DAVID SCHREYER

Detalj interijera MKC-a Ljubljana / DAVID SCHREYER

menih džamija a i promjena

usa "Islamska
a, sakralni i vakufski
roes Ljubljana, 2024.

centre i zemljišta u osamnaest gradova širom Slovenije koje je Islamska zajednica u Republici Sloveniji izgradila u proteklih četrdesetak godina (Ljubljana, Novo Mesto, Izola, Koper, Postojna, Nova Gorica, Ajdovščina, Krško, Kranj, Sežana, Celje, Jesenice, Kočevje, Maribor, Škofja Loka, Trbovlje, Velenje, Tržič). Fascinantna je podatak koliko je mnogo učinjeno u kontekstu socijalne integriranosti, rješavanja pravnog

Trg - harem / DAVID SCHREYER

Trg pred ulazom u džamiju / DAVID SCHREYER

položaja (2007); političke, diplomatske društvene, obrazovne, kulturne, NGO, međureligijske i akademske suradnje u posljednjih dvadesetak godina, osobito u periodu od 2006. do 2020. godine, u vrijeme djelovanja tadašnjeg muftije i predsjednika Mešihata IZ-a u Republici Sloveniji, prof. dr. Nedžada Grabusa.

Iako Islamska zajednica u Republici Sloveniji početak svog institucionaliziranog djelovanja veže uz Prvi svjetski rat kada su Bošnjaci, kao neustrasivi vojnici Austro-Ugarske monarhije dali poseban obol u bitkama na Sočanskom/Soškom frontu i podigli svoju prvu džamiju i mezarje na visokoj koti u Logu pod Mangartom 1917. godine, intenzivnija prisutnost muslimana na slovenskom tlu datira od šezdesetih godina 20. stoljeća kada je 1967. godine osnovan i Odbor Islamske zajednice Ljubljana. Sve do izgradnje Islamskog centra u Zagrebu 1987. godine, kuća u Grablovićevoj ulici br.14 u Ljubljani, kupljena 1979. godine bila je najisturenija tačka i najvažnija adresa za bosanskohercegovačke muslimane u bivšoj Jugoslaviji na putu prema Zapadnoj Evropi.

Međutim, period ekonomskog konsolidiranja Islamske zajednice u Republici Sloveniji, finansiranja aktivnosti iz vakufskih prihoda kao i snažnijeg istupa u javnom, medijskom, kulturnom i obrazovnom prostoru, a čemu su potvrde i brojne disertacije koje su u po-

sljednjih dvadesetak godina o islamu odbranjene na slovenskim univerzitetima, intenziviran je početkom 21. stoljeća i svoj je najveći zamah dobio u periodu izgradnje Muslimanskog kulturnog centra u Ljubljani (2008-2020). Upravo MKC Ljubljana može poslužiti kao model kako jedan vjerski centar, izgrađen na nekoć potpuno zapuštenom i zanemarenom zemljištu može, kako su to u monografiji istakli i autori projekta, "udahnuti nov život" i "postati generator urbanog razvoja tog dijela grada i na taj način nastaviti tradiciju džamija širom svijeta" (Bevk Petrović, 2024, 26), a, s druge strane, načinom svog arhitektonskog oblikovanja, svojom otvorenom formom prema gradu, postati generator susreta i zbližavanja "poziv posjetiocima da upoznaju još neotkriveni dio grada i zajednice koja tamo živi" (Bevk Petrović, 2024, 26).

Taj je "grad u malom", kako su ga definirali njegovi autori, definiran bjelelinom i uzdignutom osnovom, cjelina koja je istovremeno i vizualno kompaktna, ali i segmentirana u blokove različitih funkcija, raspoređene oko trga - harema i okružene kaskadnom baštom, naoko jednostavno dizajniran. Romboidna željezno-staklena mreža koja čini vizualnu osnovu fasade i unutrašnjosti, suptilno podsjeća na

Naslovnica monografije

tradicionalne forme oblikovanja i provlači se i u vizualnom identitetu Monografije: u teksturi korica i u šari koja razdvaja tematske i fotografske cjeline.

Iako je sam idejni projekat naglašenog oblikovnog minimalizma i purizma, zatvorenog kubusa džamije, bez izvana karakteristične i vidljive kupole naišao u početku na glasove otpo-

se mijenja u procesu novih migracija (čime) ostaje veliki izazov izgradnje zajedničkog pogleda na temeljna pitanja identiteta muslimana u Sloveniji" (Grabus, 2024, 6). Upravo zato su projektanti ljubljanskog centra naglasili da je ova džamija istovremeno i "tradicionalna i moderna, i domaća i svjetska".

Muzej islamske kulture

Muslimanski kulturni centar u Ljubljani postao je posljednjih godina mjesto novog prostornog i spoznajnog iskustva za sve građane Slovenije. Fleksibilne, otvorene i dinamične forme arhitekture provociraju i potiču razbijanje tvrdokornih stereotipa i još uvijek snažnih orijentalističkih narativa. U svjetlu izazova koji se razvijaju na aktualnoj političkoj sceni Zapada, projekat izgradnje Muzeja islamske kulture uz zapadni rub kompleksa zgrada Muslimanskog kulturnog centra u Ljubljani, a za koji je, kako je naglašeno, već dobijena građevinska dozvola i izrađen izvedbeni projekat (Porić, 2024, 14), dobiva na posebnoj važnosti. Prostoru koji omogućava različite programe kulturnog i obrazovnog karaktera - od stalnih i povremenih postava do predavanja, muzičkih događaja, okruglih stolova pristup je planiran sa postojećeg ulaznog trga džamije, a dva umjetnička studija na trećem katu planiranog Muzeja otvaraju i mogućnost savremenih umjetničkih rezidencija i kreaciju site-specific radova kao i formiranje vlastite zbirke djela savremene umjetnosti i dizajna.

Muslimanski kulturni centar u Ljubljani kao složeni arhitektonski proje-

MKC Ljubljana može poslužiti kao model kako jedan vjerski centar, izgrađen na nekoć potpuno zapuštenom i zanemarenom zemljištu, može udahnuti nov život i postati generator urbanog razvoja

kat koji uključuje vjerske, obrazovne, kulturne, stambene, administrativne, sportsko-rekreativne i ugostiteljske sadržaje građen je u duhu i u skladu s potrebama modernog, pluralnog društva i u sebi, slikovito, sažima dinamičan iskorak koji je prošla Islamska zajednica u Sloveniji u posljednjih četrdesetak godina definirajući se kao jedna otvorena i dinamična zajednica, sa respektom prema tradiciji, ali i svijesću o savremenom kontekstu. Ova je monografija vrijedan dokument tog puta.